

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Žalostni Materi božji.

(Prosto poslovenjeno).

O koliko trpela
Si Mati ljubljena;
Kak bridka ost zadela
V globino Te srca:
Ko starček prorokuje,
Da te presune meč;
In ko bežiš na tuje,
Divja ko kralj moreč;
In žalostno iskanje,
Ko Sin se Ti zgubi,
Pod križem vklinjevanje,
Ko rešnja lije Kri. —
In zadnji glas raz križa,
Ko Sin oči zapre;
In ko vojak se bliža,
Da srce mu prodrè!
In ko si ga dobila
V naročje: žrtvo ran;
In ko si ga spremila
Tja v skalni grob teman —
O koliko trpela
Si, Mati ljubljena,
Kak britka ost zadela
V globino Te srca!

Radoslav Silvester.

Na praznik Marijinega Oznanjenja.

Češčena si — milosti polna!
(Luk. 1.)

Vselej nas mogočno gine vsak Marijin praznik. Čudno to ni. — Saj ga ni

dobrega otroka, da bi mu nad mero mil ne bil materin god. Kako torej, da bi nam vsem, kojim je Marija splošnja mati, posebno drag ne bil te naše skupne matere: Marije — spominj.

Zato danes: ob veselem godu njenega Oznanjenja premislimo se jej priporočajoč, kako ima Marijo v ljubo vsaka človeška starost. In od brezskrbnih otročjih pa do vpognjenih starih let — je enakim načinom v Marijinem varstvu vsakedo nas.

Glejmo otroka, ki začenja misliti in pojmiti. Dolgo časa ve otrok le o samem sebi, le o svojih potrebah ter samo o svoji materi. To mu je ves njegov svet. — A ko ga mati začenjajo poučevati v veri, pokažejo mu n. pr. podobo Matere božje in ljubega deteta Jezusa, ki ga Marija drži v naročju. Mati Marija in to božje dete, ki je tudi radi njega postalo človeško dete, to mu gre najlože do uma. — Človeško dete — poleg nebeške matere najlože razumeva tacega Boga, ki je tudi dete — kakor je ono.

Mati je, tako berem, nekokrat pestovala sinčeka in ga učila prvotnega verskega uka; učila ga je delati tudi križ — besedo: „V imenu Boga Očeta in Sina in sv. Duha“. A koj, ko skonča mati ta svoj uk — zapraša jo sinek čisto po otročje: „Mama — kje pa je mati?“ Jasno je iz tega otrokovega vprašanja, da si dete očeta v nebesih ni misliti moglo brez matere — ki je tudi v nebesih, t. j. brez Marije.

Vidi se pa iz tega izgledčka: kako je češčenje Matere božje tudi res stvarjeno uprav za otroško srce.

A češčenje Matere božje mora biti posebno se po gódu ženskemu svetu.

Kar je zgrešila prva Eva v raju — to je vdobrila druga, bolja Eva: Marija — s tem, da je postala mati našemu Odrešeniku.

Sosebno ženski svet torej časti — in po pravici časti mater božjo kakor svojo vgladnico. — Kakor vgladnico jo časti: bodi si devico, bodi si mater, bodi si vdovo. Saj se je v vseh teh ženskih poklicih odlikovala Marija po ponižnosti; po skromnosti, po tihobi; po samozatajevanju; po milobi; po molčljivosti; po neomadeževani čistosti — torej po vseh teh čednostih, ki naj dičijo vselej sosebno še žensko srce.

Kedo bi vedel pojasniti: kolikrat je povzročila uprav Marija Devica, da je rešena bila nedolžnost? — Kdo bi povedati vedel, kolikrat so Marijini altarji bili tista varna luka, kjer se je iz pogubnih globin čolnic življenja temu ali onemu Adamljanu rešil za vselej.

In če se bliža deklica ali mladenič resnobejšim dnem svojega bitja na zemlji — ko jima je morda skrbeti ne več za sama za-se; nego tudi za druge si izročene: kje bo laže dobiti v življenjskih težavah pomoči — nego pri naši skupni materi Mariji?

In ko žena ali mož v starih letih postaneta zopet kakor otroka, kdo jima bo sedaj — ko svetne matere ne moreta več imeti — kdo jima bode bolja zaščitnica od nebeške matere Marije? — Zimi življenja se primerjajo zadnja človekova leta na svetu. Ohladi se gorka kri in mrzlo ter mrzlo postane vse okolišče v starčkovem ali staričinem življenju? — Pripoveduje se o tiču feniksu, kako se na stara leta sam sožge — in iz ognja plane kakor nova stvar, svitlobo obdan ter ves poživljen zopet na dan. — Prav tako se v Marijini ljubezni prerodi človeku mrzlo srce — — čez to zemsko smrt in čez grob se pa v novo poživljeno z Marijo dvigne v nebeške višave.

Kedaj si, Marija, v svoji proroški pesmi zapela o sebi: „Glej, od slej me bodo bla-

grovali vsi rodovi“. (Luk. 1, 48.) Marija — mi vsi te sedaj res blagrujemo, in sreča največa nam je ta, da te smemo slaviti in ljubiti in ti služiti. — Sprejmi, prosimo te, vse nas med svoje otroke ko nam dojde zadnja ura — takrat nam pokaži, kakor staremu Simeonu kedaj — Jezusa nam pokaži, blaženi sad svojega telesa: — o milostljiva, o dobrotljiva, o sladka Devica — Marija. Amen.

VI. nedelja v postu ali cvetna nedelja.

Zares, ta človek je bil sin božji! (Mark. 15.)

Tri velezanimive dōbe razločujemo v Gospodnjem življenju na zemlji: Včlovečenje; začetek očitnega mu življenja, ko jame učiti, in konec njegovega življenja na zemlji, t. j. smrt na križu. Ob vsaki teh treh dob se je začela imenitna beseda, ki je pričala o njegovem božanstvu.

Blaženo njegovo rojstvo napovedujoč govori angelj do Device Marije: „Sveto, ki bo rojeno iz tebe, bo imenovano Sin božji.“ (Luk. 1, 35.) — Ko je stopil iz skritega življenja, da bi začel učiti, trdi o njem Ivan Krstitelj: „In videl sem in pričal, da je ta Sin božji.“ (Ivan 1, 34.) In ko je na križu nagnil svojo sv. glavo ter izdihnil z velikim glasom, zaklical je nejeverski stotnik ob čudih, ki so se godili v naravi: „Zares, ta človek je bil Sin božji, (Mark. 15, 39.)

Naj nam gre to uro ob kratkem vse Gospodnje trpenje memo spominja in v novič se prepričamo — da umrjōči za nas na tem sv. križu je bil zares Sin božji.

*

Neizrečeno žaljenje je bilo vse trpenje, ki so je odmenili Jezusu kakor božjemu Sinu — saj se je kakor Oče smel imenovati Boga. In to žaljenje je došlo od ljudi, ki jih je oblagodaroval z dobrotami in ki bi se bili izpremenili vsi v prah, da bi bil to zaukazal le migljaj iz njegovih ust. Lepo označuje to njegovo trpenje kakor Boga — sv. Ivan Zlatousti, ki tako-le piše: „Po Judovem poljubljenu se vznemirja nebeški mir; ki obsega vse, tega vjamejo ter ga vkle-

nejo s trdo verigo; ki zvezuje vse drugo, tega denejo v trde spone; ki vse vodi do sebe, njega vlačijo iz kraja v kraj; oni, ki se klanjajo pred njim vsi nebeščani, naj se uklone pred Kajfom; neskončna svetost se pelje na propadlosti kraj; surovo se biča nežna miloba; ta, ki odpušča — se obsoja; kraljevo veličastvo se tepta v prah; nebeška moč devlje v nič; ki pošilja močo iz nebes, ta se zapljuje; ki razprošira nebo nad nami, tega raztegnjene roke predirajo z žreblji; ki ukaže, da potoki teko, napaja se kisom — in ko jim ne pride v misel nobena muka več zanj, tudi smrt zavlačuje: saj jej ničesa na njem dobiti ni v stanu kar bi smrtnega bilo." Toliko Zlatoustnik.

A, ko kruta smrt ni hotela ponj, pokliče jo pa v svoji vsemoči sam glasno kliče: „Dopolnjeno je!“ (Ivan 19, 30.)

Sam si jo pokliče to rešilko vsakovrstnih boli. Na to nagne glavo in potem umrje.

In glej: zagrinjalo med najsvetejim in svetem v templju se pretrga od vzgor navspod; zemlja se stresa — saj umira njen gospodar; skale pokajo; grobovi se odpirajo. Rimski stotnik pa ob križu, ko vidi to, verno priča govoreč: „Zares; leta je bil Sin božji“. (Mat. 27, 54.)

Leta 1571. so po pripovedi škofa Majola imeli zaprta v Rimu dva človeka, ki sta bila enacega krstnega imena. A eden nju je bil res zločinec, drugi pa nedolžnik. Določeni dan je bila sklenjena sodba. Zločinca so bili obsodili v smrt. — Koj na to stopi rabelj v zapor kliče zločinca po imenu. Kakor so pa prav taki premetenci vselej bili in so, sklone se zločinec v kot in vun pride čisto miren nedolžni — saj si ni bil ničesa slabega svest. Rabelj pa, brez da bi prašal dalje, ga pelje na morišče ter vsmrti. Zmote niso poprej spoznali, da se je iztekla sodba in da so prišli po nedolžnega ga oprostiti. Silno so potem menda žalovali sodniki radi take usodne zmote. Saj je bila nepopravljiva.

To kar se je bilo zgodilo imenovanega leta v Rimu po človeški pomoti — to isto se je izvršilo ob Gospodnji smrti v Jeruzalemu po usmiljenosti božje ljubezni. V tem istem zaporu je zdihoval stari Adam, kri-

vičnik, in Jezus Krist, nekrivičnik, najnedolžnostnejši, vseh ljudi — prvi po svoji krivdi, drugi po svoji darežljivosti, oba sta bila istega imena — prvi Adam: naš grešni očak, drugi, bolji Adam: naš odrešitelj. Stari Adam je bil obsojen na smrt; a novi, bolji Adam — Krist je mesto njega hitel v smrt — v smrt za nas vse, za človeški rod.

In še le, ko je Krist šel v smrt za nas vse — pravičnik za nepravčnike — še le takrat so spoznali nepravčniki, da so prav za prav oni zaslužili smrt; a ne ta, ki je bil nedolžen — Krist. — Še le, ko je Krist umrl na sv. križu, še le takrat je izrekel nejeverski stotnik za vse vernike na veke imenitne besede: „Zares, to je bil Sin božji“.

* * *

Ko je mladega Tobija angelj pripeljal domu do starega Tobija, očeta, premišljevala sta oba: koliko naj bi se plačila dalo spremljevalcu. Tudi polovico premoženja bi darovala. — A ko je izvedel oče, da je bil angelj ta spremljevalec, sklonil se je na obraz, ni mu mogel pogledati v obličje in tudi ni imel pripravnih zahvalnih besedi.

Ko bi bil torej ta, ki je toliko storil za nas: naš Odrešenik, le gol človek in to človek-imenitnik in „najlepši človeških otrok“, (Psaln. 44.) — saj bi se mu ne mogli drugače zahvaliti, nego v najhvaležnejši ljubezni do njega.

Ker je pa taj naš Odrešenik veliko več nego človek in angelj, ker je Bog; ne bo nam družega, nego da se zgrudimo tudi mi pred njim na svoj obraz in ga molimo v vsej svoji ničnosti.

In kakošen naj mu bo naš zahvalni dar? Ali morda pol srca — prav kakor je bil stari Tobija angelju-spremljevalcu dati namenjen pol svojega premoženja? Ne pol srca, dragi, vse svoje srce — vse svoje dušne in vse svoje telesne moči: vse naj bodo Gospodove — ki je zares Sin božji. Amen.

Nekaj žarkov za post.

V.

G r o b G o s p o d o v.

Vsaka stvar potrebuje hranje; samo mrtvi skali ni treba živeža. Hrane potrebuje drobni mah,

ki ga komaj opaza oko. Hrane je potrebna visoka cedra na Libanu. Živeža si išče črvič v prahu. Na plen hodi kralj puščave, da si priskrbi piče. Hrane treba malčku v zibelki in starčku omahujočemu tik groba. Živeža potrebuje človeško telo, a tudi duša. Ona potrebuje boljše hrane — kruha, ki je prisel iz nebes. Hrano človeški duši je oskrbel Jezus na zadnji večerji.

„Tisto noč, ko je bil izdan, je vzel kruh, zahvalil, razlomil in rekel: Vzemite in jejte! To je moje Telo, ki bo za vas dano. To storite v moj spominj. Prav tako je vzel kelih rekoč: Ta kelih je nova zaveza v moji krvi. To storite, kadarkoli boste pili, v moj spominj!“

Tisto noč, ko je bil izdan; tisto noč, ko se je tako grozno pregrešil nad njim Juda Iskarijot; tisto noč, ko je v duhu gledal pred seboj trpljenje, ki ga čaka; tisto noč, ko je bil kakor razbojnik vjet; tisto strašno noč je postavil zakrament presv. Rešnjega Telesa izpremenivši kruh v svoje Telo in vino v svojo Kri. Videl je nehvaležnost svojega učenca Jude Iskarijota, gledal je v bodočnost opazovaje nehvaležnost tistih, ki ga bodo zaničevali v najsvetejšem zakramentu in božjeropno prejemali. Gledal je tudi našo nehvaležnost, in vendar se je usmilil naših duš. Dal jim je v zakramentu presv. Rešnjega Telesa najizvrstnejšo hrano. „Jezus, vzljubivši svoje, ki so bili na svetu, jih je ljubil do konca“.

Bila je plemenita gospa — bogata in srečna s svojim možem. Ali njuna sreča ni trajala dolgo. Postala je vdova. Ko so ji odnesli mrtvega moža, poslovila se je sreča od hiše. Vdarec za vdarcem je zadeval ubogo vdovo. Začela je prodajati, kar je imela, kos za kosom. Naposled ji ni ostalo drugega, nego dete v naročju in poročni prstan drag spominj na rajnega moža. Vsaj to dragocenost bi bila rada ohranila. Ta prstan naj bi dobil sin po rajnem očetu. Toda pomanjkanje je prisililo ubogo vdovo, da se je morala ločiti tudi od tega prstana. Nesla ga je na prodaj. Zlatar ga ogleduje, tehtja, izkuša. Nesrečna mati stoji pred njim z detetom v naročju. Srce ji stiska neizmerna bol. Sedaj se ozira na prstan v zlatarjevi roki, sedaj na svojega sinčka. Privija ga k sebi, kakor da bi mu hotela reči: „Sin moj, zaradi tebe delam vse to.“ Naposled ji nastoje zlatar demarjev. Oj kako težko jih je vzela, kako težko se je ločila od drugega prstana; ali premagala se

je. Prodala je najdražje, kar je imela, da le svoje dete reši lakote, da le sinu kupi kruha.

Kaj ne, da je velika ljubezen materina? Toda še večja je ljubezen Jezusova. On nam ni žrtvoval zlata, dal nam je svoje Telo in svojo Kri, da bi naše duše ne poginile od lakote in žeje.

Jezusovo ljubezen so dostojno cenili prvi kristijani. Oni so radostno hiteli na večerjo Jagnjetovo. Vedeli so, da jih čaka smrt, ako jih zasačijo neverniki na službi božji, in vendar so prihajali v temni noči v podzemeljske katakombe, da so ondi prejemali kruh, ki ima vso sladkost in vso moč v sebi. S Telesom Gospodovim pokrepani so odhajali pevaje na morišče.

(Konec prihodnjič).

A. S.

Začetki krščanstva na Japonskem.

10. D a r j e z i k o v.

Ko so Jamagučani videli, da je knez nagnjen krščanskima blagovestnikoma, prihajali so radi k njima hote spoznati njino vero. Misijonarja sta dvakrat na dan propovedovala. Po govorih sta imevala dolge prepirke z bonzi, ki jih je prišlo vselej po toliko, da je bila hiša prenapolnjena. Iz odgovorov, ki sta jih dajala blagovestnika na razna vprašanja bonzom, so spoznavali poslušalci, kako bedasta je malikovalska vera in kako resnična krščanska. Takoj za pet dni se je oglasilo pet odličnih Japoncev za sv. krst. Bili so prav tisti, ki so se v prepirkah z misijonarjema štel za najodlicnejše protivnike krščanske vere.

Blagovestnika sta s svojimi odgovori in dokazi uganjala čezdalje bolj poganske bonze. Naposled sta jih ustražovala tako, da se jima ti sovražniki človeških duš niso drznili več upirati in da so utihnili. Bog je čudovito blagoslovil delovanje Frančiška Ksaverskega in njegovega tovariša. V teku dveh mesecev sta krstila krog petsto poganov. Tako je radostno poročal Frančišek ob ustanovitvi katoliške občine v Jamaguči; ali zamolčal je izvenredne milosti, ki mu jih je bil podelil Bog, da bi se vtrdila sv. vera med pagani. Svetnik je razvezal z močjo božjo nememu jezik, gluhemu je vrnil sluh, nememu, ki je bil ikrali hrom, je dal dar govora in ga zravnal tako, da je mogel hoditi.

Zelo čudovit je bil d a r j e z i k o v, ki je z njim omilostil Bog Frančiška. Kakor je bin-

koštni praznik vsakdo razumel sv. Petra v svojem jeziku, prav tak čudež je vprizoril sv. Duh tedaj, ko je oznanoval Frančišek Ksaverski sv. vero na Japonskem. Na stotine vprašanj mu je dohajalo izmed poslušalcev. Svetnik je odgovarjal, a vsakdo je razumel njegov odgovor, ne da bi bil več njegovega jezika. Razumeli so ga tudi Kitajci, ki so bili navzočni, dasi jim je bila neznana japonščina. Dar jezikov se je razodeval tudi v tem, da je Frančišek brez težave, gladko in čisto govoril japonski jezik, kadar je oznanoval sv. vero ali se prekarjal z bonzi, v tem, ko se mu je ta zelo težki jezik vstavljaj v navadnem pogovoru. Binkoštni čudež je omogočil Frančišku že v Indiji oznanovanje sv. evangelija. Z nezaslišano lehkoto se je priučeval tujim jezikom in uspešno propovedoval razno govorečim neznabogom.

11. Gorčično zrno raste.

Goreč posnemalec Frančiškovih čednosti je bil njegov tovariš *Fernandez*. Ko je nekoč na jamaguških ulicah oznanoval Kristovo vero, pristopil je neki razuzdanec in mu pljunil v obraz. Fernandez pa je ostal miren, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo. Segel je po ruto, obrisal si lice in nadaljeval govor. Njegova krotkost je napravila na poslušalce velikanski vtis. Neki znameniti japonski učitelj je pri tisti priči prosil za krst. Tako so storili mnogi drugi, med njimi mladenič, ki se je učil na velikih šolah za bonza. Dal se je krstiti sprejemši ime *Lovro*. Stopil je potem v tovarštvo Jezusovo in širil blagodejno po svoji domovini vero Kristovo.

K sv. krstu je pripuščal Frančišek tiste, ki so bili v poglavitnih resnicah krščanskih dobro poučeni. Sploh je bil zelo previden v verskih rečeh. Že leta 1551. je zrastle krščanska občina v Jamaguči na 3000 članov. Množila se je od dne do dne. Na stotine učencev je ostavljalo bonze in se oklepalo krščanskih blagovestnikov. Moč in vpliv teh poganskih duhovnikov sta naglo propadala. A bonzi niso držali križema rok. Zagrozili so knezu maščevanje japonskih bogov, ako bi nadalje podpiral in ščitil novo vero. Toda knez se ni drznil preklicati naredbe, ki je dovolil misijonarjem ž njo, da smejo javno oznanjevati krščanstvo. Bal se je, da ne bi odgnal portugalskih kupcev, ki so dovažali v njegovo deželo dragocene evropske izdelke. Tudi se ni maral zameriti indijskemu kraljevemu namestniku, za čegar po-

slance je štel misijonarje. Da bi pa razsrjene bonze vsaj nekoliko potolažil, jel je nalagati knez izpreobrnjenim Japoncem denarne globe zato, ker so prezirali domače bogove. Ali nobeden ni odpal zato od Kristove vere; vsi so bili pripravljeni žrtvovati zanjo ne le imetje, nego, ako bi bilo treba, celo svojo kri.

(Dalje prihodnjič).

Iz sveta.

Vseučilišče v Trnjamu na Ogrskem. V 5. listu letošnje „Danice“ je omenjal g. J. C. opisuje „Dva nova slovanska blaženca“ delovanje ostrogonskega nadškofa in kardinala Petra Pazmana, ki je osnoval vseučilišče v Trnjamu na Slovaškem. Naj mi bo dovoljeno, da pojasnim nekoliko vsoto tega odličnega šolskega zavoda. V 16. stoletju je prodiral na Ogersko polmesec in za njim še neki drugi sovražnik — protestantizem. Pred Turki so se umikali vsi prosvetni zavodi, zlasti vse katoliške naprave na sever. Ogerski prvostolnik se je zatekel s svojim kapiteljem in s kapiteljskimi šolami v Trnjam. Središče ogerskega političnega življenja je postal Požun, Trnjam pa versko in kulturno ognjišče. Kakor pri nas začela se je tudi na Ogrskem v začetku 17. veka reakcija proti novoverstvu. Vodil jo je ostrogonski višji pastir Peter Pazman. Poleg drugih sredstev si je izbral za orožje zoper krivoverske nauke — osnovo šolskih zavodov pod vodstvom oo. jezuitov. Založil je leta 1635. v Trnjamu vseučilišče, poleg katerega je dal sezidati ogerski nadvornik grof Nikolaj Eszterhazy vseučiliško cerkev — prekrasno svetišče, obsegajoče 720 štirjaskih sežnjev. Divna je notranjost cerkvena. Veliki oltar, ki ga je izvršil dunajski kipar Abraham Herman, je stal 4000 tvrdnjakov. Ozaljšan je z baročnimi okraski, s kipi apostolov in nekaterih cerkvenih učiteljev v naravni velikosti. Vse svetišče je najizvrstnejši uzor tako zvanega jezuitskega cerkvenega sloga.

Kaj se je zgodilo z nadškofovskim vseučiliškim zavodom? Kakšna usoda je zadela vseučiliško svetišče? Ko so leta 1773 zatrli tovarštvo Jezusovo, nehala je ž njim vred tudi vseučilišče. Namestu trnjavskega vseučilišča je otvo-

* Menim, da je pravilneje: Trnjam, nego Trnovo; latinsko se zove ta kraj Tyrnavia, nemško Tyrnau.

čila vlada visoke šole v Požunu, odkoder jih je pozneje prenesla v Buda-Pešto. Krasno, velikanško vseučilišče, ki je zanje kardinal Pazman toliko žrtvoval, so razširili in ga porabili za stanovanje onemoglih vojaških doslužencev; nadškofovi zavodi so se prelevili v vojašnico. Invalidom so izročili tudi vseučiliško cerkev. Tedaj je jelo propadati to veličastno svetišče. Razpad je prikipel do vrhunca, ko so Francozje obe poslopji izpremenili v vojaško bolnico in opustošili svetišče. Razdejali so grobove, trgali so zlato s sten in z oltarjev in polastili se mnogih dragocenih slik. Vrnivši se Avstrijci so zopet popravili cerkev, ali njena prvotna krasota je izginila za vselej. Namestu vseučilišnikov zahajajo vanjo vojaki invalidi.

A. R.

Iz domovine.

Popotni spominji na Dolensko.

„Lepa naša domovina.“

Hrvatska nar. pesem.

(Dalje).

Čateška župna vas ima prijetno, solnčno, zračno lego vrh hriba, ki se odsahuje odtod na obe strani v dolino. Le proti zapadu se konec vasi naslanja na zaplaški vrh. Po stari navadi slovenskih romarjev napotila sva se s tovaršico najprej v župno cerkev. Omenjal sem že, ko sem našteval nekdanje podružnice šentkriške duhovnije, da je čateška l. 1785. postala samostojna duhovnija. Pokaže se pa koj na prvi pogled, ko se stopi v cerkev, da v svoji sedanji obliki to ni stara nekdanja podružnica. Po kakih letnicah nisem vtrpel zasledovati, tudi ni bilo časa za to. Cerkev je zidana na obliko podolgastega položenega križa in kapeli niste pregloboki. Ni posebno visoka in ima na sebi nekaj nekako prikupljivega. Morala je torej biti ali popolnoma novozidana, ali pa vsaj predelana in po večjem prenovljena. To je bilo za časa župnika Matija Košaka. Vse razmere kažejo na to, da je ta gospod moral biti, kakor pravimo po navadi „cel mož“ in prav goreč dušni pastir. Rodil se je l. 1791. dne 14. februarja v višnjegorski župi, v duhovnika je bil posvečen 12. oktobra 1814. Po starih šematizmihi, ki so mnogokrat najboljši viri, o pričetku l. 1825. čateška duhovnija ni imela dušnega pastirja. Bila je izpraznjena, čast. Košak pa je bil taistega leta nasamni duhovnik, ekspozit, na Sv. Gori nad Vačami. L. 1826. pa je že žup-

nik na Čatežu, in sicer ob celo resnem času, ko se je namreč šlo za obstanek ali neobstanek Marijnega božjega pota na Zaplazu.

Zapustivši cerkev sva se podala s soromarico po nasvetu še od sv. Križa v gostilno onkraj cerkve, ki stoji v neposrednji bližavi šolskega poslopja. Našla sva zopet dobre postrežljive ljudi. Najboljša pohvala za -nje je ta, da tja prihajajo na oddih celo poletni izletniki iz daljne Ljubljane. — Po zavžitem malem okrepčanju sva se napotila proti Zaplazu. Grič je proti Čateški strani nekako okroglast. Pot se ovija okoli njega in pelje skozi vas. Konec nje se k levi tik ceste razprostira vinograd, česar zeleno trsje nekako ljubko vpliva na memogredoče popotnike, osobito pa na romarje. Kmalu se pride do kraja, kjer se loči od ceste k desni strani pot na Zaplaz. Kameniti piramidi ste vravnani v zidove ob straneh. Napis ob strani pota se glasi, da se po njem smejo voziti edino le romarji. Pot je precej strman. A kmalu se nama je prikazalo zaželeno zaplaško Marijno svetišče. Zdajci sva bila tudi že na vrhu. — Preden izpregovorim vendar kaj več o sedanjosti Zaplaza, naj se mi dovoli, da se smem ozreti za dobrih 40 let nazaj. V prvič sem bil obiskal zaplaško Marijno svetišče, če se prav spominjam, l. 1859. velikonočni teden. Spremljevali ste me takrat edina moja nepozabna sestra Micika in neka bogoljubna najina sosedka. Priromali smo pa bili že od Žalostne gore ob Mokronogu. Stalo je takrat že mično Marijno svetišče, ki se je pozidalo baje l. 1848. po tedanjem župniku Matiju Košak-u, kateri je imel za proslavljenje zaplaške Matere božje zelo gorečo vnemo, a zaradi tega baje tudi ni bil brez velikih težav. Kapelica ni bila velika, a zelo lepa. L. 1850. in 1851. jo je bil po oboku okrasil z dobrimi slikarjimi sloveči tedanji ljubljanski slikar pl. Goldenstein na presni zid. Stolpiča takrat kapelica ni še imela, nego zvonovi so viseli na nekem začasnem lesenem odru. Spominjam se še dobro, ko sem l. 1848. potoval po svojih opravilih skozi dolensko stran, koliko veselja je razodevalo vse ondoto ljudstvo zavoljo novozidane kapelice na Zaplazu.

Pričetki Marijinih svetišč imajo do malega sploh zelo enak ali vsaj sličen izvir: ali se je namreč Marija prikazala sama v vidni podobi nedolžnim bogoljubnim posameznikom, n. pr. na Sveti gori ob Gorici; v La Salette, v Lurdu; ali

so se našle Marijine podobice, kakor v Kropi („pri kapelici“), v Suši, zaliloške duhovnije nad Železniki; ali pa so dobili Marijine kipe, kakor na sv. Višarjah, v Velesovem. Tak začetek je tudi Marijinemu romarskemu svetišču na Zaplazu.

(Dalje pride.)

Nadučitelj Jos. Levičnik.

Iz književnosti.

Sv. Pavel, apostol sveta in učitelj narodov.

(Dalje.)

Novo poglavje je „Sv. Pavel, slavljen po umetnikih.“ Samoumevno je, da so v solah in slikah predstavljali umetniki vseh časov in vseh krajev apostola Pavla. V Aziji in v Evropi so stvarjali njegovo podobo. Največi slikar Urbinec Rafael Sanzio z drugimi knezi slikarije, n. pr. Mihelangelom Buonarrotti; Filipom Lippi; Giotto — vsi ti so stvarjali Pavlove podobe. In isto tako umetniki vseh stoletij do naših najnovejših: globokovernega Friderika Overbeck; Josipa viteza Führich; Leopolda Kupelwieser in drugih. Da za vpodabljaljočimi umetniki niso hoteli zastajati glasbeni skladatelji, samoumevuje. Naveden boji le Feliks pl. Mendelssohn-Bartholdy, kojega oratorij Pavel je bil v občo zadovoljnost vprizorjen 30. marčija 1903 tudi v Mariboru.

Na vrsti je „Velevažnost življenja in delovanje sv. Pavla.“ Sv. Hieronim meni, da je bolje molčati o Pavlu, nego pa o njem pisati le malo. Umevno bo zato nekaterim „Daničinim“ bralcem — čemu da se za ta manji list nenavadno dolgo bavimo s knjigo o velikem Pavlu. Da smo odkriti; vzroka sta dva. Prvi: Ta s cela nenavadna prikazen v književnosti, kakor je k. š. Napotnikov Pavel; in drugi: Angleža Hutchinsona izrek, ki je dejal: „Katoliška vera je vera največjih in najizobraženejših narodov v Evropi; vera je najplemenitejših značajev, ki so bili kedaj na čast človeškemu rodu.“ Kedo bi ne mislil ob tej velečastni sodbi najprej na prvega plemenitnika, na apostola Pavla. — Ni čuda, da so se škotjetovali in da se je verna množina tako bala izgubiti sv. Pavla.

Poslovitveni Pavlov govor v azijskem mestu Miletu spominja v svoji nežnosti Mozesovega slovesa in v svoji pristrčnosti Samuelove odpovedi. V tem poslušalce prešinjlivem govoru izteguje Pavel do tu zbranih svoje žuljave roke in jim

govori: Zlata in srebra in obleke nisem terjäl od nobenega izmed vas; kakor to sami veste in dobro znate. Zakaj, kar sem potreboval za sebe in za svoje pomočnike in spremljevalce, to so pridelale in prislužile si te-le moje roke. — Ne-sebičnost pridobiva srca. „O cives, cives, quacrenda pecunia primum! Virtus port nummos — O meščanje, meščanje: pred vsem si nabirajmo denarja; krepost, ti pridi še le za trdnjakom.“ Takimi besedami se je posmehoval rimski pesnik Horacij svojim rojakom. In žal, da še danes ni drugače, mnogokrat tudi med kristijani ne drugače. — Zato pa ni čudno, če se Pavlovo slovo iz Mileta tako-le slika v sv. pismu: „In velik jok in stok je nastal med vsemi in objemaje Pavla so ga poljubovali; žalostni najbolj radi besede, ki jo je rekel, da več ne bodo videli njegovega obličja. In spremili so ga na ladijo.“ (Dejanj. apost. 20, 36 nsl.) — Kedo bi se ne jokäl ob izgubi Pavlu le samo podobnega žalnega moža!

(Dalje prihodnjic.)

Kratka zgodovina katoliške cerkve za šole. Z 28 podobami. Spisal Alojzij Stroj katehet v Ljubljani. V Celovcu 1904. Natisnila in založila tiskarna družbe sv. Mohorja. Vel. 8°, str. 148. Cena vezani knjigi 1 K 40 vin. — Pred enoinštiridesetimi leti je izdala „družba sv. Mohorja“ Antona Lesarja „Zgodbe svete katoliške cerkve.“ Knjižica ni bila slaba. Prav porabna je bila v nižjih razredih naših srednjih šol; a najnovejši književni dar Mohorjeve tiskarne: Strojeva „Kratka zgodovina katoliške cerkve za šole“ jo daleko prekaša. Lesar je pričenal z binškošnim praznikom, postavil je dijaka takoj „in medias res“; Stroj pa seza nazaj v staro zavezo — v začetno dobo človeštva vede, da je napoved obljubljenega Odrešenika v raju hkrati napoved svete katoliške cerkve. S točnimi potezami nam riše stanje pred Kristovim prihodom; nato nam predstavlja Onega, v čegar življenju se zrcali vsa zgodovina sv. katoliške cerkve. Potem šele pridejo na vrsto binškošti z opisom skale, ki je sezidal nanjo Zveličar svojo cerkev. Stroj je razdelil zgodovino sv. katoliške cerkve na štiri dobe. Priznati moramo, da nam je navzlic skromnemu okviru svoje knjige dal o vsaki dobi jasno podobo. In še nekaj diči njegovo delo. Vedno se opira na svojo slovensko domovino opisovaje, kako je vspevalo v njej

seme zasejano od nebeškega sevca. Strojega knjiga naj se skoro vdomači v naših šolah, a tudi po slovenskih rodbinah, saj to ni kaka šolska suhoparnost, nego oduševljen životopis naše matere sv. katoliške cerkve, blagodejno poživljen z mnogimi zanimivimi prizori in podobami. Stroj je kazal že srednješolec - Alojznik veliko sposobnost za zgodovino. Temu spriča so tudi takratnih gojencev „Domače vaje“. Da je temu svojemu zvanju ostal zvest, nas srčno veseli. Ob tem njegovem lepem začetku na očitnost mu kličemo: „Naprej!“

J. P. V.

Z r n j e.

Sv. Jožef — mogočni priprošnjik. Sestra Marija R., redovnica III. reda sv. Frančiška, pripoveduje: „Že od nekdanj sem imela veliko zaupanje do sv. Jožefa. V vsaki stiski sem iskala v goreči molitvi le pri njem pomoči in tolažbe. Pa do zdaj, moram priznati, še nikdar zaman. Večkrat mi je poslal pomoč skoro prav na čudežni način. Tako se je zlasti zgodilo pred tremi leti.

Višja predstojnica mi je izročila v oskrbo in pouk redovne novicene v Gradcu. Spomladi l. 1900. pa me napade huda pljučnica. Več mesecev sem preležal na bolniški postelji.

Komaj sem se pa te srečno rešila, vname se mi hrbtenica. Strašne so bile bolečine, katere sem trpela zopet cele tri mesece. Ko sem nekoliko ozdravela, začelo me je pa grlo boleti. Zdravnik je rekel, da bo vratna sušica. Moj Bog, to je pa nekaj strašnega, ko mora človek lakote umreti. Bolečine so od dne rastle, tako da sem le s težavo zavžila kaj malega. Govoriti nisem mogla prav nič. Kaj mi je bilo začeti? Vsa zdravila mi niso pomagala. Torej od zdravnikov mi ni več pomoči pričakovati. V tej stiski se pa zopet zatečem do sv. Jožefa. Skupno z novinkami in drugimi redovnimi sestrami smo začeli prvo in potem drugo in tretjo devetdnevnično do sv. Jožefa za pomoč. Že sem obupavala, da me usliši sv. Jožef. — 8. dan tretje devetdnevnične pride zjutraj kakor običajno zdravnik do mene. Pogleda grlo. Pa kako se začudi. „Sestra, izvanredno se vam je to noč izboljšalo. Ali ste jemali pridno zdravila?“ „Ne“, odgovori postrežnica, „saj ničesar ne more zavžiti!“ Tisto noč, zadnji dan devet-

dnevnične, prav na predpraznik sv. Jožefa, so popolnoma odjenjale bolečine. Vtrujena, ker že več noči nisem zatisnila očesa, sem sladko zaspala. Drugo jutro mi je bilo izvanredno dobro. Poskusila sem govoriti. Kdo naj poišče moje veselje! Prav lahko sem govorila. Poskusila sem tudi izpiti požirek vode. Tudi to je bilo lahko. Zdravnik se tej tako nagli izpremambi ni mogel nadejati. Vsa hvaležna sem se solznimi očmi zahvaljevala sv. Jožefu za tako čudežno pomoč. Od tistega dne se mi je od dne do dne boljšalo. V štirih mesecih sem bila zopet popolnoma zdrava. Zdaj je tega tri leta, pa se mi bolezen ni več povrnila. Prav lahko govorim in nob nih nasledkov mi ni pustila strašna bolezen.

Od takrat še bolj goreče častim sv. Jožefa in se mu zahvaljujem za tako milostno pomoč. — Da bi pač vsi verniki spoznali, kako mogočen je sv. Jožef in ga častili ter klicali v stiskah na pomoč. Gotovo jih vselej vsliši. Bodi češčen sv. Jožef.“

S. V. R.

Vera in šola. Slavni zmagalec pri Waterloo-u, Wellington, je rekel v angleški zbornici: „Nisem nikak učitelj in se prav nič ne razumem na vzgojeslovje. Vender si pa upam tukaj povedati eno resnico in jo povdarjati kar najodločneje. Kakor hitro vzamete šolam versko podlago, ste vi uzrok, ako se bojo vzgojiti v šoli pravi nič-redneži, mesto poštenih ljudi.“

o. M.

Ljubljanska škofijska kronika.

Podeljeni sta bili župniji Kolovrat v moravški dekaniji v. č. g. Rudolfu Gregorič, župniku na Lozicah; Dragatuš tamonšnjemu č. g. župnemu upravitelju Josipu Novaku.

Č. g. Anton Čadež, katehet pri uršulinkah v Škofji Loki, je bil imenovan IV. katehetom na ljubljanskih mestnih ljudskih šolah.

Premeščeni so bili č. gg.: Peter Janec, kapelan v Starem trgu ob Poljanah, za kateheta k uršulinkam v Škofjo Loko; Ivan Hrovat iz Metlike v Stari trg ob Poljanah.

Začasna pokojnica je dovoljena v. č. g. Gregorju Jakelj, župniku pri Sv. Jakobu ob Savi.

(Po „Ljublj. Škof. Listu“ 1904, št. 2.)

Popravek.

V „Danici“ št. 10., str. 76 beri v 11. vstici: „čudočednostni bivalci“.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi polji in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrto leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofijo 12.